

In de voorafgaande bladzijden kwam het illegaal karakter van de hanenkampen en het gedoogbeleid van de overheid herhaaldelijk ter sprake. Ook de zogenaamd soepeler wetgeving in Frankrijk maakte dat veel liefhebbers hun actieterrein naar Noord-Frankrijk verlegden. Hoe de vork juridisch aan de steel zit, wordt in de hiernavolgende aanvulling uit de doeken gedaan door medewerker Dirk Ramboer. Een en ander staat in scherp contrast met het poëtische uit het gedicht van de onlangs overleden priester-dichter Anton Van Wilderode.

Heemkundige kring Karel Van de Poele

Haan

Panas, breed uitgewaaid, van giftig groen
zeeblauw en rozenrood tot vermiljoen
staat hij gelijk een welbewuste bode
strijdlustig trots op zijn gespoorde poten.
De kam haast paars. Zijn schelle wekroep is
de overwinning op de duisternis.

Van 's morgens vroeg in touw, kraait hij de dag
en voegt de kippen onder zijn gezag.

En voor de dorpslui in hun donker huis
waakt hij in koper op het torenkruis
opdat zij in hun kopzorg niet vergeten:
er is een tijd voor vroegkerk en gebeden.

Maar somtijds wordt hij even dwarsgezind
en keert hij zich balsturig naar de wind.

Anton Van Wilderode (Hout op snee - 1997)

Hanengevechten bekeken door de bril van de wetgever.

De letter van de wet...

Dirk Ramboer

1 In België

Het verbod op de dierenmishandeling werd ingevoerd door het Strafwetboek dat in 1867 werd afgekondigd. Artikel 561, 5° voorzag politiestraffen voor buitensporige mishandeling van dieren. Artikel 561, 6° bestrafte wie bij kampen, spelen en spektakels, die in het openbaar plaatsvonden, dieren aan folteringën had onderworpen. Voorheen werd dierenmishandeling niet bestraft.

Het artikel 561,6° had vooral de bestrijding van de hanenkampen op het oog. Geen gemakkelijke zaak, want zowel in Vlaanderen als in Wallonië waren er veel en felle aanhangers van deze "sport". De provincieraad van Luik had in 1862 (vijf jaar vóór de wet) een politiereglement gestemd tot verbod van de hanenkampen, maar had dit onder druk van de publieke opinie moeten intrekken. Tien jaar na het invoeren van de wet was de minister van Justitie verplicht een schrijven te sturen naar de gerechtelijke overheden voor een striktere toepassing van de wet: de gemeentepolitie kneep maar al te dikwijls een oogje dicht en de politierechters spraken -zelfs in geval van herhaling- té lichte straffen uit.

Daar de wet alleen de dierenmishandeling "in het openbaar" strafbaar stelde, werd getracht deze bepaling te omzeilen door de kemphanen in een gesloten lokaal in het strijdpark te zetten, waarbij het spektakel voorbehouden was aan de leden van een vereniging. In geval van vervolging hielden de pleiters dan voor dat aan het element "openbaarheid", één van de essentiële voorwaarden voor het misdrijf, niet voldaan was en dat de betichte dus diende vrijgesproken te worden. Vele rechters konden wel een dergelijke redenering volgen tot het Hof van Cassatie in 1881 dit soort spitsvondigheden een halt toeriep. Zodra het gevecht door een groep werd bijgewoond was de zaak openbaar, vond het hof, zelfs al vond het plaats in een gesloten ruimte, alleen op uitnodiging toegankelijk en voorbehouden aan leden ...

Het bijwonen van het gevecht zelf was niet strafbaar, alleen de organisatoren konden op het matje geroepen worden.

Het wedden op zich was ook niet verboden.

Het inrichten van kansspelen in speelholen of in het openbaar was wél (en is overigens nog) verboden, maar de wet heeft het gemunt op de uitbaters van de speelzucht, en niet op de spelers zelf¹. De rechtspraak oordeelde wel dat wedden bij een hanenkamp een kansspel was, en wie daar als “bookmaker” optrad, werd veroordeeld.

De gevoeligheid voor dierenleed zou later toenemen en in 1922 werd een eerste wet op de dierenbescherming gestemd, die het blindmaken van zangvogels viseerde. Dierenmishandeling werd tot een correctioneel misdrijf “gepromoveerd”, en bestraft met een vrijheidsberoving van acht dagen tot één maand en/of een geldboete van 26 tot 1000 frank. De strafmaat zou nogmaals opgetrokken worden in 1975.

De nieuwe wet op de dierenbescherming verhoogt dan het maximumtarief der gevangenisstraf tot drie maanden. Elke hulp bij de organisatie en elke bemiddeling bij wedenschap worden uitdrukkelijk verboden.

En in 1993 wordt ook het eenvoudig bijwonen van dergelijke gevechten alsmede het wedden zelf strafbaar gesteld.

2 De toestand in Frankrijk

Dikwijls wordt gehoord dat hanengevechten in Frankrijk wél waren toegelaten. Wat is daarvan waar?

In Frankrijk is dierenmishandeling strafbaar gesteld sinds 1850. Zowel hanenkampen als stierengevechten waren in principe verboden. Generaal de Grammont, die de wet had voorgesteld, sprak zijn afschuw uit over “deze weerzinwekkende schouwspelen die de mens vertrouwd maken met het zien van bloed, en die zelfs in het hart van het kind een zo wrede ingesteldheid doen ontspruiten, dat zijn latere lot er door wordt beheerst...” Veel weerklank blijken zijn woorden toch niet te hebben gevonden.

Wie de verzamelingen van de Franse rechtspraak naslaat, vindt niet veel vonnissen met toepassing van deze wet. En wanneer meer dan honderd jaar later de Franse wet wordt gewijzigd (in 1959 en 1964), wordt tegelijkertijd uitdrukkelijk voorzien dat hij niet van toepassing is op stierengevechten en hanenkampen in deze streken “waar plaatselijk een ononderbroken traditie kan worden aangetoond”.

Met andere woorden: gedurende meer dan honderd jaar werd in vele plaatsen in Frankrijk gezien de populariteit van deze spektakels gewoon de vloer aangeveegd met de wet van generaal Grammont, zonder dat dit aanleiding gaf tot ernstig optreden van politie of gerecht...

¹ artikels 305 en 557, 3° van het Strafwetboek van 1867 en de wet van 24/10/1902.

Het is natuurlijk ook waar dat ondertussen andere generaals de Fransen wel gewend hadden aan het zien van bloed... In 1871 werden in Parijs na het neerslaan van de "Commune" op een week tijd een paar tienduizend opstandelingen tegen de muur gezet. In 1917 werden bij de slag aan de Marne 700.000 mannen de dood ingejaagd. Zonder veel moeite zou deze lijst met nog meer voorbeelden kunnen aangevuld worden, maar ik laat u, waarde lezer, nog wat plaats voor het neerschrijven van uw conclusie met de moraal van dit verhaal.

oooooooooooo

Heemkundige kring Karel Van de Poele